

ПЕРЕПОНИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ПРЕЗУМПЦІЇ ВИНИ В УКРАЇНІ, ЯК ЗАСОБУ БОРОТЬБИ ІЗ ПОЛІТИЧНОЮ КОРУПЦІЄЮ, В КОНТЕКСТІ ЗАГРОЗИ ВНУТРІШНЬОДЕРЖАВНІЙ БЕЗПЕЦІ

Воронежський К. В.,
аспірант відділу розвитку політичної системи
Національного інституту стратегічних досліджень

У статті проаналізовано принцип «презумпції вини» як засіб боротьби із явищем корупції в цілому, та із явищем політичної корупції зокрема, на прикладах застосування такого принципу в деяких країнах світу. Проведено комплексний аналіз політичних, законодавчих, соціологічних факторів, що унеможливають законодавче закріплення та застосування вказаного принципу в нинішніх українських реаліях. Проаналізовано можливість застосування принципу «презумпції вини» в Україні в контексті боротьби із політичною корупцією, як засобу забезпечення внутрішньодержавної безпеки.

В статье анализируется принцип «презумпции вины» как средство борьбы с явлением коррупции в целом и с явлением политической коррупции в частности на примерах применения такого принципа в некоторых странах мира. Проведено комплексный анализ политических, законодательных, социологических факторов, которые делают невозможным законодательное закрепление и применение указанного принципа в нынешних украинских реалиях. Проанализировано возможность применения принципа «презумпции вины» в Украине в контексте борьбы с политической коррупцией как средством обеспечения внутригосударственной безопасности.

The article analyses the principle of “presumption of guilt” as a means of combating the phenomenon of corruption in general, and with the phenomenon of political corruption in particular, on the examples of the application of such a principle in some countries of the world. A complex analysis of political, legislative, and sociological factors, which make it impossible to legislate and apply this principle in the current Ukrainian realities, is carried out. The possibility of using the guilty presumption principle in Ukraine in the context of combating political corruption as a means of internal security provision is analysed.

Ключові слова: принцип презумпції вини, політична корупція, зарубіжні країни, незаконне збагачення, боротьба із корупцією.

Актуальність теми обумовлюється тим, що високий рівень корупції в державі, зокрема і політичної, не є виключно українським унікальним явищем. У значній кількості країн раніше відбувалися політичні процеси, подібні до тих, що зараз можна спостерігати в Україні. Для подолання явища корупції, кожна окрема країна використовує специфічний набір методів з урахуванням різних факторів, що формують основні риси даного явища в конкретній країні. До таких факторів можна віднести специфіку національної толерантності до корупційних дій (що певною мірою виходить з ментальності народів тієї чи іншої країни), законодавчу базу, політичну, соціальну та економічну ситуацію в країні в конкретний історичний період часу. В процесі подолання (мінімізації наслідків) явища корупції деякі країни світу вдавалися до так званих «жорстких заходів», одним з яких є запровадження до нормативно-правової бази принципу «презумпції вини» щодо корупційних злочинів, що в певному ряді випадків став позитивним фактором зменшення кількості вчинення корупційних правопорушень. В такому контексті вважаємо за доцільне розглянути можливість застосування принципу «презумпції вини» в українських реаліях.

Метою даної роботи є аналіз можливості застосування принципу «презумпції вини», як методу боротьби із політичною корупцією в Україні виходячи з досвіду зарубіжних країн.

Принцип презумпції вини в контексті боротьби із корупцією здебільшого досліджується науковцями-правниками з різних країн світу, однак в процесі здійснення таких досліджень, доволі часто опосередковано зачіпаються аспекти пов'язані з явищем політичної корупції. Серед інших можна виділити дослідження таких вчених як: Т. Бергер, Г. Богуш, Д. Вілшер, Д. Гарбазей, О. Дудоров, Г. Дордж, Го Юн, Н. Кофеле-Кале, Н. Гачері Камунде, В. Лунєєв, Л. Музіла, М. Моралес, М. Матіс, Г. Паккер, Ф. Рейчел, Ф. Сапіо, Л. Смірнова, В. Тютюгін та ін.

Загальне поняття принципу презумпції вини можна формулювати таким чином: суб'єкт винен поки не доведено протилежного. Відповідно даний принцип є прямим антиподом принципу презумп-

ції невинуватості, нормативне вираження якого, закріплене, як на доктринальному рівні ряду міжнародних конвенцій, так і в багатьох національних джерелах, в тому числі і в Україні.

Хоча професор Стенфордського університету Г. Паккер розглядав вищевказані принципи не як протилежні, а в контексті того, що дані принципи представляють різні правові концепції [1, с. 21]. Дану ідею продовжив професор університету Августи Ф. Рейчел, який вказує, що презумпція невинуватості – це формальна інструкція для влади, про те як здійснювати правосуддя, незалежно від її власних міркувань з цього приводу. Презумпція вини, в свою чергу, виступає для влади цими самими міркуваннями, що виникають з приводу здійснення правосуддя, свого роду забороненою доктриною, що дозволяє їй визнавати тих чи інших осіб винними до або без пред'явлення доказів, всупереч забороні, яка накладається на них презумпцією невинуватості [2, с. 72].

Якщо розглядати приклади застосування принципу презумпції вини як засобу боротьби із корупцією в контексті міжнародного досвіду пропонується розподілити випадки такого застосування на дві групи 1) застосування принципу презумпції вини в контексті його прямого закріплення в національному законодавстві; 2) застосування принципу презумпції вини в контексті його опосередкованого закріплення через ратифікацію певного міжнародного договору.

Як приклад першої групи застосування принципу презумпції вини вважаємо за доцільне розглянути певні країни (або території) азійського регіону до яких можна віднести Китайську Народну Республіку (далі – КНР), Сінгапур та Гонконг (в певний історичний період розвитку).

Систематизована боротьба із явищем корупції проводиться в КНР приблизно з 50-х років минулого століття, при чому така боротьба набула досить «жорстких» форм (мається на увазі застосування смертної кари як одного з різновидів покарання для корупціонерів (закріпленого в Кримінальному кодексі КНР 1997 року, а саме в статтях 48 і 50) [3, с. 44], а також застосування принципу презумпції вини).

Російська дослідниця Л. Смірнова відзначає, що передумовою застосування принципу презумпції вини в КНР є доволі незвичні для європейської практики методи досудового розслідування, що базуються на «жорстких внутрішньопартійних заходах» [4, с. 293-294]. В приклад можна навести практику «подвійного вказування» (шуангуй), що застосовується партійними комісіями з перевірки дисципліни (далі – ПКПД). Суть методу шуангуй полягає в тому, що чиновнику підозрюваному в корупції ПКПД наказують зізнатися у своїй корупційній діяльності та повідомити всі обставини вчинення корупційних дій. Процес такого «зізнання» займає від декількох днів до року. Детальний процес застосування практики «подвійного вказування» описаний на офіційному веб сайті Народної прокуратури провінції Хубей [5]. Він полягає в тому, що чиновника підозрюваного партією в корупції ізолюють від контактів із зовнішнім світом, забороняючи без особливого дозволу ПКПД спілкуватися будь з ким, навіть з членами сім'ї. При чому родичам затриманого не повідомляють жодної інформації про нього. Китайський дослідник Го Юн відзначає, що ПКПД фактично не мають права проводити досудове розслідування корупційних правопорушень, їхня діяльність не підпадає під дію кримінально-процесуальних норм. У свою чергу дослідник Ф. Сапіо вказує, що діяльність ПКПД регламентується виключно внутрішньопартійними нормативними документами, а зізнання здобуті в процесі застосування методу шуангуй не мають юридичної сили в суді, однак, на підставі такого зізнання Народна прокуратура КНР розпочинає кримінальне переслідування чиновника, і навіть якщо останній відмовиться від показів даних в процесі застосування методу шуангуй в суді – це не буде мати жодного значення для винесення обвинувального вироку щодо підсудного [6; 7].

Таким чином, в контексті судового розгляду корупційних правопорушень в КНР доволі широко застосовується принцип презумпції вини. Однак, якщо брати до уваги міжнародні рейтинги індексу корупції, такі методи боротьби із корупцією не дозволили КНР зайняти високі місця в списках найменш корумпованих країн. Так, за даними Transparency International, в рейтингу країн за рівнем корупції 2016 року КНР зайняв лише сімдесят дев'яте місце [8]. Приклад КНР показує, що застосування принципу презумпції вини у боротьбі із явищем корупції, навіть на партійно-політичному рівні (в середині політичної партії), не є запорукою її подолання, або мінімізації. Крім того суворість китайського законодавства (в тому числі застосування принципу презумпції вини і смертної кари) щодо корупціонерів часто є перепорою для повернення в КНР викрадених активів та екстрадиції підозрюваних [9, с. 124].

В антикорупційному законодавстві Сінгапуру існує термін «презумпція корумпованості». Даний принцип полягає в тому, що при будь-якій підозрі в корупційних діях чиновник вважається винним, поки не доведе протилежне. Відповідно до Закону про запобігання корупції, прийнятому в 1960 році, Бюро з розслідування корупційних злочинів (спеціальний орган з запобігання та протидії корупції в Сінгапурі далі – Бюро) має право без рішення суду обшукувати і затримувати підозрюваних. Слідчі уповноважені проводити перевірки не тільки самих чиновників, але і їх родичів, перевіряти будь-які фінансові документи сім'ї та її поручителів. При цьому захисту від дій Бюро не має жоден громадянин країни, незалежно від статусу і посади [10, с. 681-691].

На відміну від КНР суворі антикорупційна політика в Сінгапурі привела до значних успіхів у боротьбі із корупцією. У 2016 році, за даними Transparency International, в рейтингу країн за рівнем корупції Сінгапур посів сьоме місце [8], а в 2012 році ця країна посідала п'яте місце в рейтингу країн з найменшим рівнем корупції.

Перш ніж Гонконг став одним з фінансових центрів світу, потрібно було різко скоротити злочинність. Важливим інструментом у вирішенні цієї проблеми стала непримиренна боротьба з корупцією. Незалежна Антикорупційна комісія, заснована в 1973 році, отримала дуже широкі повноваження: арешт міг відбуватися лише на підставі підозр, а невідповідність рівня життя чиновника його офіційним доходам вже могло стати приводом для порушення кримінальної справи.

Для досягнення цього результату влада міста продемонструвала волю, рішучість і послідовність в реалізації антикорупційних заходів. Гонконг почав активно реалізовувати антикорупційну політику в 1974 році, коли корупцією було пронизано 94% всього державного сектора. Одним з таких заходів було скасування презумпції невинуватості для чиновників. Замість нього застосовується принцип «доведи, що купив майно не на хабарі» [11, с 533-544]. Таким чином, якщо чиновник не в змозі довести, що законним шляхом отримав кошти, які лежать на його закордонних рахунках або на які придбано його нерухомість і дороге майно, його може бути засуджено до тюремного ув'язнення на строк до 15 років позбавлення волі.

Ще однією державою азійського регіону приклад якої демонструє опосередковане використання принципу презумпції вини у боротьбі із корумпованістю вищого політичного керівництва є Південна Корея. Проблема політичної корупції фактично супроводжує весь період новітньої історії цієї країни. Навіть період правління лауреата Нобелівської премії та батька південно-кореїського економічного дива Кім Де Чжун постійно супроводжувався корупційними скандалами, хоча тут же варто зазначити, що останній був дійсно визнаним поборником демократичних перетворень. Але навіть після його вбивства, президенти Південної Кореї неодноразово були звинувачені у корупції. Через такі звинувачення Но Му Хен, покінчив життя самогубством. Лі Мен Бак також пішов у відставку через корупцію у якій були замішані навіть його дружина та брат. Події 2016–2017 років свідчать, що політичні еліти Південної Кореї не змогли побороти явище корупції у вищому керівництві держави.

У Південній Кореї принцип презумпції вини не закріплено на законодавчому рівні, звідси виникає питання: чи можна говорити про застосування цього принципу, навіть опосередковано, по відношенню до суб'єктів політичної корупції в даній країні? На нашу думку – можна, оскільки, кожен корупційно-політичний процес в Південній Кореї починається не стільки з юридичних дій (проведення компетентними органами розслідувань, висунення обвинувачень), скільки з повідомлень у засобах масової інформації. В умовах доволі високого рівня розвитку інститутів громадянського суспільства, такі повідомлення ЗМІ зумовлюють виникнення процесів «громадянського невдоволення», що як показує історичний досвід призводить до відставки вищих посадових осіб держави. Останнім прикладом є імпічмент президента Південної Кореї Пак Кин Хе, яка у 2016 році була звинувачена в корупції і покинула свою посаду під тиском акцій протесту, що широко висвітлювалися в національних та міжнародних ЗМІ. Таким чином, громадянське суспільство Південної Кореї виступає ініціатором опосередкованого застосування принципу презумпції вини до чиновників. Безпосереднє обґрунтування цього принципу Південній Кореї, зумовлюється тим, у випадку необґрунтованих обвинувачень чиновник повинен довести їхню безпідставність, в протилежному випадку настає політична та юридична відповідальність.

Випадки прямого закріплення принципу презумпції вини в національному законодавстві характерні здебільшого для країн азійського регіону. На противагу таким заходам, правового закріплення принципу презумпції вини в європейських та північноамериканських державах не спостерігається. Однак, можливість застосування ними принципу презумпції вини передбачається через прийняття певних міжнародно-правових договорів щодо протидії корупції, що в своїх нормах прямо чи опосередковано містять досліджуваний принцип по відношенню до посадових осіб, які не можуть пояснити походження певних коштів чи матеріальних цінностей, щодо яких є підозра, що вони набуті в наслідок корупційних дій. Крім того, останнім часом можна спостерігати активне закріплення принципу презумпції вини у боротьбі із корупцією в країнах Південної Америки. Виходячи з наведеного, необхідно з'ясувати, чи можливе в перспективі запровадження принципу презумпції вини, як особливого інструмента боротьби із політичною корупцією в Україні.

Корупція, в широкому сенсі, як суспільно-політичне явище посягає на три основні об'єкти охорони визначені Законом України «Про основи національної безпеки», а саме: нівелює права та свободи людини і громадянина; підриває основи конституційного ладу в державі; комплексно зачіпає інтереси суспільства в цілому.

Разом з тим, одним з основних принципів забезпечення національної безпеки є пріоритет прав і свобод людини і громадянина, в тому числі особи, що підозрюється у здійсненні корупційного правопорушення. Однак, поширення корупції в органах державної влади, зрощення бізнесу і політики,

організованої злочинної діяльності визначено однією із основних загроз національній безпеці України. Тут постає питання: як співвіднести принцип пріоритету свобод прав людини і громадянина з однієї сторони і першочергове завдання держави з подолання та мінімізації негативних наслідків корупції з іншої? Чи можливо обмежити права особи, ввівши на нормативному рівні принцип презумпції вини, задля подолання корупційних проявів в державі?

Стаття 62 Конституції України прямо передбачає нормативне закріплення принципу презумпції невинуватості, відповідні положення закріплені в Кримінальному та Кримінально-процесуальному кодексі України, а також в ряді інших нормативно-правових актів [12].

Серед вітчизняних та зарубіжних вчених доволі широко вивчається питання такого специфічного складу злочинного діяння, як незаконне збагачення. Хоча дане питання стосується більше галузі юридичних наук, нас в контексті теми представленої статті цікавить не стільки поняття незаконного збагачення, скільки спосіб доведення цього діяння, оскільки в процесі такого доведення безпосередньо використовується принцип презумпції вини.

У 2006 році Україною ратифіковано Конвенцію ООН проти корупції від 31.10.2003, стаття 20 якої передбачає можливість вжиття законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання злочином умисного незаконного збагачення (значного збільшення активів державної посадової особи, що перевищують її законні доходи та які вона не може раціонально обґрунтувати) [13]. Однак, дана норма також зазначає, що такі заходи можливі лише за умови їх відповідності конституції держави правозастосовувача.

Застосування досліджуваного принципу державою залежить від багатьох факторів таких як: загальний рівень корупції, толерантність суспільства до корупційних проявів, політична воля держави, готовність до «нестандартних» методів впровадження антикорупційної політики задля забезпечення зниження загально-кримінального рівня злочинності і тим самими забезпечення і підтримання внутрішньодержавної стабільності та безпеки.

Аналізуючи термін «незаконне збагачення» Д. Гарбазей, виділяє такі його основні ознаки, як 1) значне збільшення матеріальних активів посадової особи, що не відповідає офіційним доходам, 2) посадова особа як спеціальний суб'єкт вказаного діяння та відсутність розумного пояснення щодо походження таких активів. Відповідно дані ознаки діяння прямо корелюють з застосуванням принципу презумпції вини у випадках виявлення політичної корупції, оскільки задля застосування складу незаконного збагачення відпадає необхідність доведення набуття коштів злочинним шляхом, а достатньо лише самої наявності коштів, що не мають офіційного підтвердження [14, с. 213].

Перепоною застосування принципу презумпції вини, як одного з основоположних принципів боротьби із політичною корупцією в нормативному полі є, в тому числі, положення міжнародних конвенцій. Так, Загальною декларацією прав людини та Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод передбачено, імперативне закріплення принципу презумпції невинуватості [15, 16]. У більшості випадків зазначені норми міжнародного права мають більшу політичну силу, аніж норми покликані побороти явище політичної корупції. Оскільки вище політичне керівництво країни впроваджуючи принцип презумпції вини в боротьбі із політичною корупцією ризикує бути звинуваченим в авторитаризмі і політичних переслідуваннях. Таким чином, якщо припустити можливість застосування принципу презумпції вини, як одного із засобів антикорупційної політики в Україні, можна спрогнозувати, що опір суб'єктів політичної корупції вибудовуватиметься, в тому числі на аргументах політичного переслідування щодо них та відсутності прямих доказів їхніх корупційних дій. В стані політичної та економічної нестабільності такі судові процеси в свою чергу, можуть призвести до негативних наслідків (таких як маніпуляція громадською думкою, збурення протестних політичних акцій, маніпулятивне апелювання до міжнародних установ і організацій тощо), що несуть загрозу як внутрішньодержавній, так і зовнішньодержавній безпеці країни.

Дослідниця Д. Гарбазей зазначає, що практика Європейського суду з прав людини включає в себе деякі випадки застосування принципу презумпції вини, а саме: а) у так званій суворій відповідальності злочинів (so-called strict liability offences); б) конфіскація майна, отриманого в наслідок вчинення кримінального злочину; в) у кримінальних злочинах, в яких тягар доведення був перенесений на відповідача [17]. В даному контексті ми можемо простежити основний мотив, яким керується Європейський суд з прав людини, допускаючи застосування принципу презумпції вини, в якості методу судового доказування, а саме: передбачення принципу презумпції вини в національному законодавстві держави-правозастосовувача. Разом з тим, впровадження будь-якого принципу до законодавства країни, зумовлюється практичною потребою застосування політичного або юридичного інституту і акцептується політичною волею держави, яка своєю чергою виходить з об'єднаної волі народу. Таким чином, впровадження принципу презумпції вини у боротьбі із політичною корупцією не можливе без відповідного соціального запиту, який може виражатися через соціальні та політичні рухи, протестні акції, формування громадської та (або) політичної ініціативи тощо.

Актуальним прикладом вищезазначених соціально-політичних процесів є останні події в Російській Федерації, що стосуються звинувачень у корумпованості влади цієї країни в цілому і чинного прем'єр міністра Д. Медведєва зокрема. Протестні акції, що виникли в наслідок таких звинувачень, базуються на розслідуванні походження майна та статків Д. Медведєва, проведеного опозиційною громадською організацією «Фонд боротьби із корупцією». Таким чином, суспільство сформувало запит на доведення легального походження активів вищих посадовців Російської Федерації та опосередковано застосувало принцип презумпції вини по відношенню до політика, що підозрюється суспільством в корупції. Слід зазначити, що вірогідність завершення таких акцій певним юридичним (судовим) або політичним процесом доволі низька, враховуючи певну авторитарність режиму Російської Федерації.

Оскільки інститут презумпції вини в широкому значенні стосується правового поля, історично склалося, що він є об'єктом дослідження переважно науковців-правників. При чому означений принцип досліджується зазвичай «від протилежного», тобто через аналіз принципу презумпції невинуватості, або в іншому випадку, як інструмент доведення певного конкретного складу кримінального правопорушення. Разом з тим, принцип презумпції вини, в разі його нормативного закріплення в правовій системі держави, в деяких випадках опосередковано, а в деяких безпосередньо впливає на «політичне життя країни». Саме в цьому, на нашу думку, полягає тісний зв'язок політичних і юридичних наук, які виступають взаємозалежними елементами побудови суспільної обстановки в широкому сенсі та політичного устрою держави у вузькому.

Виходячи з викладеного, ми хотіли б означити дві різні позиції науковців, що досліджували принцип презумпції вини, як метод доказування корупційних правопорушень вчинених посадовими особами, що виступають суб'єктами політичної корупції.

Власне, першу позицію, щодо впровадження принципу презумпції вини в національне антикорупційне законодавство можна сформулювати наступним чином: впровадження такого принципу прямо протирічить основам конституційного ладу і засадам побудови кримінального законодавства (в частині застосування принципу презумпції невинуватості), а відповідно немає ані можливості, ані потреби впровадження принципу презумпції вини до правового поля держави. Такої думки дотримуються, зокрема, Г. Богуш, В. Тютюгін та О. Дудоров, [18, с. 30; 19].

Додатковим аргументом, що посилює значення представленого підходу є те, що впровадження принципу презумпції вини в вітчизняне антикорупційне законодавство, очевидно, може призвести до необґрунтованого звинувачення опозиційних політиків та ще більшого розвитку корупції серед правоохоронних органів та судів, які вирішуватимуть питання про достатність чи недостатність наданих обвинуваченим доказів, що своєю чергою вплине на внутрішньодержавну безпеку негативним чином.

Друга позиція, опосередковано допускає можливість застосування принципу презумпції вини щодо корупційних злочинів і обґрунтовується тим, що: процесуальні права, до яких належить презумпція невинуватості не є абсолютними і за для подолання глобальної проблеми боротьби з корупцією можуть бути частково обмежені. Крім того практика Європейського суду з прав людини резюмує, що презумпція невинуватості не є перепорою для законодавчого закріплення кримінальної відповідальності за діяння до тих пір, поки принципи розумності та пропорційності належним чином дотримуються. Зокрема представлену позицію підтримує група українських та зарубіжних вчених, серед яких можна виокремити: В. Лунєєва, В. Боркова, Н. Кофеле-Кале, Н. Гачері Камунде, Г. Дорджа [20, с. 14].

Разом з тим, необхідно мати на увазі, що ефект від введення принципу презумпції вини відзначався в тих країнах, де був високий рівень корумпованості чиновників і низькі доходи. Введення такого принципу посприяло загальному зниженню рівня корумпованості посадових осіб, що поступово призвело до зменшення практики застосування даного інституту. Зокрема таку тенденцію відзначили Л. Музіла, М. Моралес, М. Матіс та Т. Бергер, а Д. Вілшер підкреслив, що головною вимогою при обмеженні прав людини, є встановлення балансу між боротьбою із корупцією та правами людини. [19; 20, с. 28].

Тема запровадження до вітчизняного антикорупційного законодавства принципу презумпції вини лунає досить часто, однак, такі заяви переважно носять популістський характер. Хоча, на нашу думку, в перспективі можна передбачити формування в Україні суспільного запиту на впровадження принципу презумпції вини. Дане твердження можна зробити на підставі результатів електронного декларування чиновниками свої доходів, оскільки, в ряді випадків розбіжності між офіційними джерелами доходів та розміром активів викликають питання не лише у компетентних антикорупційних органів, а й у пересічних громадян.

Висновки:

1) Застосування принципу презумпції вини, як інструмента державної антикорупційної політики носить доволі суперечливий характер. В країнах азійського регіону, такий принцип закріплено в нормативному полі, однак, результати його застосування відрізняються. Існує ряд позитивних прикладів його застосування, в таких країнах, як Сінгапур та Гонконг. Але на противагу такому досвіду в КНР,

застосування принципу презумпції вини не дає значних результатів у боротьбі із корупцією. Дану різницю у результатах можна пояснити певною формою авторитаризму політичної системи КНР і суворістю методів боротьби із корупцією. В ряді інших випадків принцип презумпції вини у боротьбі із корупцією витікає з норм міжнародних конвенцій. Однак, в більшості випадків досліджуваний принцип існує, як теоретична модель і відповідні норми, що його передбачають не ратифікуються державами учасниками конвенцій.

2) Застосування принципу презумпції вини, як інструмента державної антикорупційної політики в цілому залежить від «суспільного запиту» на впровадження «жорстких» методів боротьби із політичною корупцією та власне від політичної волі керівництва держави, що його запроваджує. Впроваджуючи принцип презумпції вини в систему антикорупційного законодавства, політичні еліти передбачають для себе можливість стати фігурантами антикорупційних процесів, що є фактором відкритості політичного керівництва країни і готовності продемонструвати законність власних доходів, що своєю чергою зменшує рівень суспільної занепокоєності негативними політичними процесами в державі і в цілому підвищує рівень внутрішньодержавної безпеки.

3) Впровадження даного принципу в Україні, на даному етапі є неможливим, оскільки суперечить основоположним принципам конституційного ладу. Крім того, впровадження такого принципу може становити реальну загрозу політичної та внутрішньодержавної дестабілізації в країні. Разом з тим, в подальшому, за умов поступового та сталого політичного розвитку інститутів громадянського суспільства з урахуванням фактору «суспільного запиту» на впровадження принципу презумпції вини щодо осіб, які підозрюються в політичній корупції можна буде повернутися до питання запровадження такого принципу.

Література:

1. Packer Herbert L. (1964). «Two Models of the Criminal Process ». University of Pennsylvania Law Review (University of Pennsylvania Law School) (113): p. 1-68.
2. Reichel Philip L. An American Perspective on Criminal Law // Comparative Criminal Justice Systems: A Topical Approach. – 3rd edition. – Upper Saddle River, N. J.: Prentice Hall, 2002. – 379 p.
3. Уголовный кодекс Китайской Народной Республики / Под ред. А. И. Коробеева, пер. с китайского Д. В. Вичикова. СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001. 303 с
4. Смирнова Л. Н. // Об адаптации антикоррупционной системе КНР к международным вызовам / Смирнова Л. Н. // Китай в мировой региональной политике: история и современность // Федеральное государственное бюджетное учреждение науки Институт Дальнего Востока Российской академии наук // № 19 / том 19 / 2014 / с. 291-305.
5. Несколько размышлений о правовом статусе полномочий предварительного расследования органами прокуратуры и «шуангуй» дисциплинарных комиссий // Народная прокуратура провинции Хубэй. 25.02.2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.hbjc.gov.cn/shiwuyanjiu/zhenchashiwu/201104Д2011042_5_534470.html
6. Sapio Flora. Shuanggui and Extralegal Detention in China // The Documentation and Research Centre for Modern China. Leiden University, 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cin.sagepub.com/content/22/1/7>
7. Guo Yong. Historical Evolvement and Future Reform of the China Communist Party Discipline Inspection Commission // Paper presented at the Opening Ceremony of the Centre of Anti-Corruption Studies. Hong Kong. 02.04.2009. P. 233. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cacs.icac.hk/en/events/files/CACS_Eng_P233-251.pdf
8. Corruption perceptions index 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016
9. Брюн Жан-Пьер и др. Руководство по возврату активов для специалистов-практиков. М. Всемирный банк и УНП ООН, 2012, 222 с.
10. Шурыгин Ф. Ф., Антикоррупционная политика Республики Сингапур / Ф. Ф Шурыгин // Молодой ученый. – 2015. – № 22. – С. 681-691.
11. Шурыгин Ф. Ф. Антикоррупционная политика специального административного района Китайской Народной Республики – Сянган / Ф. Ф Шурыгин // Молодой ученый. – 2015. – № 19. – С. 537-544.
12. Конституція України / Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
13. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (A/RES/58/4) від 31 жовтня 2003 року / Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 49 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_c16

14. Гарбазей Д. О. Незаконне збагачення: міжнародно-правовий аспект / Д. О. Гарбазей // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2013 № 6-1 том 2, с. 212-217.
15. Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_004
16. Nelly Gacheri Kamunde The crime of illicit enrichment under international anti corruption legal regime/Non-Peer Reviewed Articles // KLR Journal [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kenyalaw.org/klr/index.php?id=426>
17. Davor Derenčinović Criminalization of Illegal Enrichment // Freedom from Fear – July 2009 – Issue 4. – С. 18-23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.freedomfromfearmagazine.org/index.php?option=com_content&view=article&id=144:criminalization-of-illegalenrichment&catid=47:issue-4&Itemid=183
18. Дудоров О. Незаконне збагачення: сумнівна новела антикорупційного законодавства України / О. Дудоров, Т. Тертиченко // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2011. – № 3. – С. 28–34.
19. Тютюгін В. І. Новели кримінального законодавства щодо посилення кримінальної відповідальності за корупційні злочини: вирішення проблеми чи проблеми для вирішення / В. І. Тютюгін // Юридичний вісник України. – 2010. – № 6: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.yuricom.com/ua/legal_bulletin_of_Ukraine/archive/?aid=5364&jid=361
20. On the Take: Criminalizing Illicit Enrichment to Fight Corruption / Lindy Muzila, Michelle Morales, Marianne Mathias, Tammar Berger // Washington, DC: WorldBank. DOI: 10.1596/978-0-8213-9454-0. – 2012. – р. 106 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://star.worldbank.org/star/sites/star/files/on_the_take_criminalizing_illicit_enrichment_to_fight_corruption.pdf